Γνωρίζετε ότι;

Ο ποιητής Γεώργιος Βαφόπουλος υπήρξε ένας σημαντικός ευεργέτης;

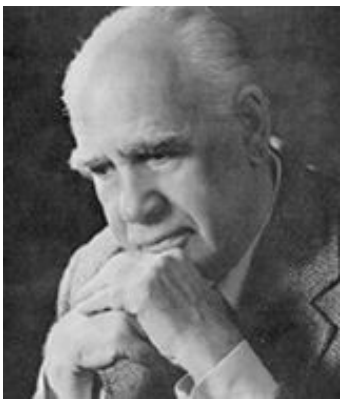

Γ. Θ. Βαφόπουλος, Δύση στο Θερμαϊκό

Τον ήλιο δες, Λυδία, πώς γέρνει ανάμεσα
στων καταρτιών το δάσος, που αργοτρέμοντας,
τις άπειρες κορφές σαλεύει μ' έκσταση
στο θαύμα μπρος, που φλέγεται, της δύσης.

Α, πόσο είναι μεθυστικό το λίκνισμα
των καραβιών που απλώνουνε στη θάλασσα
το ρίγος των μακρών σκιών, που πάλλονται
σαν κόμη εξαίσια, οι αύρες που ανεμίζουν.

Τον κύκλο δες, Λυδία, που αστράφτει πύρινος,
στων καταρτιών μπλεγμένος το κυμάτισμα,
σαν πορφυρή καρδιά πελώριου γίγαντος,
που ένας μεγάλος πόθος τη φλογίζει.

*Από τη συλλογή **Τα ρόδα της Μυρτάλης** (1931)*

Γεννήθηκε στη Γευγελή και έζησε το μεγαλύτερο διάστημα της ζωής του στη Θεσσαλονίκη. Υπηρέτησε τη λογοτεχνία και τα γράμματα από θέση δημιουργού, διευθυντή περιοδικών, ιδρυτή και διευθυντή Δημοτικής Βιβλιοθήκης, μέλος Ακαδημίας Αθηνών κ.α.

Το συγγραφικό και ποιητικό έργο του Γιώργου Βαφόπουλου είναι πλουσιότατο. Μέσα σε αυτό, απεικονίζεται η ζωή της πόλης επί Τουρκοκρατίας και ως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σημαντικότερα έργα του οι ποιητικές συλλογές: Τα ρόδα της Μυρτάλης, Η Μεγάλη Νύχτα και το Παράθυρο, Επιθανάτια και Σάτιρες, Τα Επιγενόμενα κ.ά.

Το 1983 με δωρεά του ποιητή και της συζύγου του Αναστασίας ιδρύθηκε το Βαφοπούλειο Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης, στην οδό Βαφοπούλου 3. Η νέα Δημοτική βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης υπήρξε όραμα του Γιώργου Βαφόπουλου. Στο Βαφοπούλειο διατηρείται το αρχείο του Γ. Βαφόπουλου, Π.Χάρη και Γ. Ιωάννου.

[Γνωρίζετε ότι;]

… Μα υπάρχουν και εξαιρέσεις, σκέφτηκε τη στιγμή που της ήρθε στο νου η οδός Γ. Βαφοπούλου. Οι σειρές δέντρων στα δύο αντικριστά πεζοδρόμια αποτελούνται από ευμεγέθη πλατάνια τα οποία πολλές φορές ξεπερνούν ακόμη και το ύψος των πολυκατοικιών! Τα πλατάνια κυριαρχούν στο χώρο, διαμορφώνοντας παράλληλα μια στοά που προστατεύει τους καλοκαιρινούς μήνες από τις ακτίνες του ήλιου, δημιουργώντας ένα ευεργετικό μικροκλίμα, διεγείροντας ταυτόχρονα τις αισθήσεις με τη θέαση των παιχνιδισμάτων του φωτός στα φυλλώματα και στις γύρω επιφάνειες, και με την ακοή των θροϊσμάτων των φύλλων ακόμη και στο πιο ελαφρύ αεράκι. Μάλιστα, ενώ η οδός Γ. Βαφοπούλου αντιμετωπίζει διάφορα προβλήματα (παρκαρισμένα αυτοκίνητα παντού, δυσκολίες διέλευσης πεζών, κλπ), έχει εντυπωθεί στη μνήμη των διερχομένων ως 'ένας ωραίος δρόμος'. Εδώ το φυσικό στοιχείο δεν αποτελεί φόντο, αλλά είναι κυρίαρχος συντελεστής ως δομικό στοιχείο μιας αισθητηριακής στοάς. Αν κοπεί ένα πλατάνι, δε θα έχει καταστραφεί μόνο ένα δέντρο, αλλά και όλη η στοά.

Απόσπασμα από το «Η φύση και η πόλη» της Χριστίνας Αθηνάς Συράκου . PARALLAXI http://www.parallaximag.gr/parallax-view/i-poli-kai-i-fysi

Τα πλατάνια έχουν δώσει την ονομασία σε δυο πολύ γνωστές τοποθεσίες της Θεσσαλονίκης, το Τσινάρι και το Μπεχτσινάρ

Υπάρχουν πολλά, ορισμένα μάλιστα υπεραιωνόβια, πλατάνια (τουρκ. çinar) ακόμα στη Θεσσαλονίκη, οδός Βαφοπούλου, οδός Σοφούλη, πλατεία Λευκού Πύργου, πλατεία Ναυαρίνου, Άνω πόλη, κ.α..

Αρκετά από αυτά τα δέντρα είναι αιωνόβια, προσφέρουν καταφύγιο στην άγρια ζωή (έντομα, πουλιά), πράσινο και δροσιά στους κατοίκους και οριοθετούν σημεία της πόλης.

Σύμφωνα με το ψηφιακό αρχείο δέντρων του Δ. Θεσσαλονίκης υπάρχουν πάνω από 1800 πλατάνια στις δενδροστοιχίες του Δήμου από τα οποία πάνω από 800 βρίσκονται στον 5ο δημοτικό διαμέρισμα (greentree.gr)

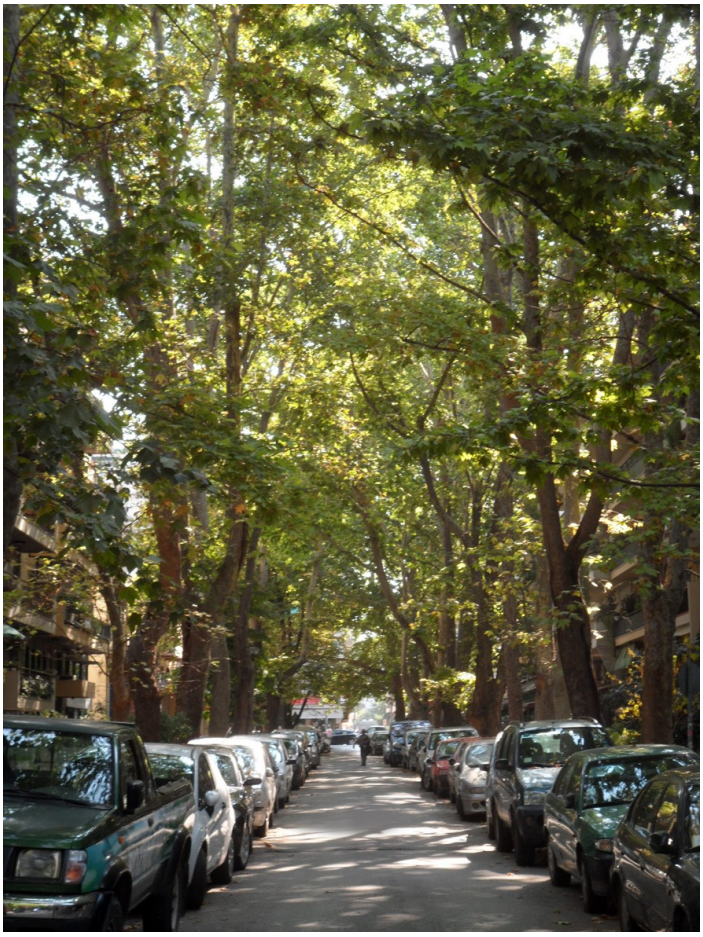

[Γνωρίζετε ότι;]

Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη με ελάχιστους ελεύθερους χώρους και πράσινο;

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα μια πόλη θα πρέπει να έχει τουλάχιστον 8-10 τ.μ. ανοιχτών χώρων/πρασίνου ανά κάτοικο. Στη Θεσσαλονίκη οι περισσότεροι χώροι πρασίνου είναι δημιουργημένοι από τον άνθρωπο και ελάχιστοι είναι οι χώροι με φυσική βλάστηση. Πράσινο και ρύπανση της ατμόσφαιρας είναι αντιστρόφως ανάλογα μεγέθη και οι βεβαρυμμένες δυτικές συνοικίες και το κέντρο υστερούν σε αστικό πράσινο σε σχέση με την ανατολική Θεσσαλονίκη (αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο 7,28 τ.μ. για το Δήμο Καλαμαριάς, 3,10 τ.μ για το Δήμο Σταυρούπολης και μόλις 2,19 τ.μ. για το Δήμο Θεσσαλονίκης).

Μια μορφή ελεύθερου χώρου είναι η πλατεία. Η πλατεία αποτελεί τον κοινόχρηστο χώρο που χαρακτηρίζει τις ελληνικές πόλεις και τους ελληνικούς οικισμούς.

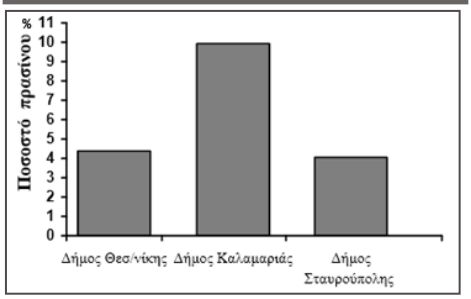

Το Σωματείο Φίλοι του Πρασίνου Θεσσαλονίκης αναζητά ελεύθερους χώρους για τη δημιουργία χώρων πρασίνου;

Το σωματείο "Φίλοι του Πρασίνου Θεσσαλονίκης" ιδρύθηκε το 2005 από γεωπόνους, δασολόγους και πολλούς ενεργούς πολίτες, δραστηριοποιείται έντονα στο πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης. Σκοπός του Σωματείου είναι πρωτίστως η ευαισθητοποίηση και η ενημέρωση των πολιτών σε θέματα αστικού πρασίνου και περιβάλλοντος γενικότερα. Στόχος του είναι η βελτίωση της αισθητικής εμφάνισης και της λειτουργικότητας των ανοικτών χώρων της πόλης με την συμβολή του στη χάραξη μιας καλύτερης πολιτικής πρασίνου σε συνεργασία με τους Ο.Τ.Α. και κάθε αρμόδιο φορέα. Προτεραιότητα του σωματείου είναι η αναζήτηση ελεύθερων χώρων για τη δημιουργία πρασίνου. Το Σωματείο ανάλαβε την διαμόρφωση μικρού πάρκου το οποίο έχει υιοθετήσει και συντηρεί στην περιοχή του Βαφοπούλειου Ιδρύματος.

[Γνωρίζετε ότι;]

Οι μύλοι Αλλατίνη λειτουργούσαν για πάνω από 100 χρόνια;

Αλευρόμυλος Αλλατίνη, ο μεγαλύτερος της Ανατολής, 1914
Flourmill Allatini, the biggest in the East, 1914

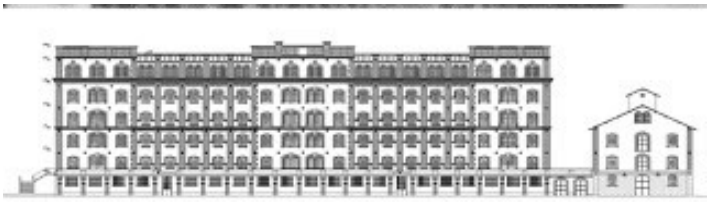

Ο Γάλλος επιχειρηματίας Νταρμπλαί ιδρύει στη Θεσσαλονίκη το 1854, στην ίδια θέση που βρίσκονται σήμερα οι μύλοι Αλλατίνη, ένα μεγάλο ατμόμυλο αλεύρων.

Ο ίδιος μύλος περιέχεται στην ιδιοκτησία του εμπορικού οίκου Αλλατίνη (οικογένεια ισπανοεβραϊκής καταγωγής που ήρθε στην Ελλάδα από την Ιταλία το 1715) το 1882.

Στα τέλη του 19ου αιώνα η εταιρεία Αλλατίνη είχε στην ιδιοκτησία της τον αλευρόμυλο, ενώ δραστηριοποιούνταν και σε άλλους εμπορικούς τομείς, όπως κεραμοποιεία, Τράπεζες, ζυθοποιεία, καπνό, κ.ά. Όταν στα 1898 κάηκε ο Μύλος της εταιρείας, ξαναχτίστηκε το 1900 στο ίδιο σημείο σε σχέδια του ιταλού αρχιτέκτονα Βιτιλιάνο Ποζέλλι που είχε σχεδιάσει και τις γειτονικές βίλες Αλλατίνη και Μορπούργο.

Τη δεκαετία του 1930 ήταν ο μεγαλύτερος αλευρόμυλος των Βαλκανίων. Την ίδια εποχή μέσα στο συγκρότημα των Μύλων Αλλατίνη λειτουργούσε και στρατιωτικό αρτοποιείο. Το κεντρικό κτίριο καταστράφηκε για δεύτερη φορά από πυρκαγιά το 1950 και ανοικοδομήθηκε το 1955.

Ο μύλος της οδού Ανθέων, πέρασε σε διάφορους ιδιοκτήτες συνέχισε να λειτουργεί ως τα μέσα της δεκαετίας 1990, οπότε η παραγωγική του δραστηριότητα μεταφέρθηκε σε νέο συγκρότημα στη βιομηχανική περιοχή της Σίνδου.

Τα κτίρια του συγκροτήματος χαρακτηρίστηκαν ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1884 και 1991 και με συμπληρωματικές αποφάσεις τροποποιήσεων και χωροθέτησης νέων κτιρίων μέσα στον περιβάλλοντα χώρο το 2001, 2002 και 2003.

[Γνωρίζετε ότι;]

Τα Βιομηχανικά μνημεία στις ακτές του Θερμαϊκού ξεπερνούν τα 50;

Η βιομηχανική κληρονομιά συγκροτείται από τα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού, που χαρακτηρίζονται για την ιστορική, τεχνολογική, κοινωνική, αρχιτεκτονική και επιστημονική τους αξία.

Τα κατάλοιπα αυτά είναι για παράδειγμα κτίρια και μηχανολογικός εξοπλισμός, εργαστήρια, μύλοι και εργοστασιακοί μέσα μεταφοράς και όλη η υποδομή τους, καθώς και τόποι κοινωνικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη βιομηχανία όπως περιοχές κατοικίας, χώροι λατρείας και εκπαίδευσης.

Η ανθρώπινη παραγωγική δραστηριότητα στις παράκτιες περιοχές του Θερμαϊκού έχει αφήσει σημαντικές υλικές μαρτυρίες.

Σ' αυτές περιλαμβάνονται περισσότερα από 50 μνημεία πάνω στην ακτογραμμή, 3 ιστορικοί τόποι, 15 βιομηχανικά μνημεία και σύνολα με περισσότερα από 50 κτίρια και σημαντικός μηχανολογικός εξοπλισμός. Οι Μύλοι Αλλατίνη και το Ζυθοποιείο Όλυμπος – ΦΙΞ είναι δύο από τα πιο σημαντικά.

[Γνωρίζετε ότι;]

Ελάχιστα τοπία νερού σώζονται σήμερα, σε μικρές κρυφές γωνιές στην πόλη, τόσο πιεσμένα και εύθραυστα.

Τα μεγάλα ρέματα της ανατολικής Θεσσαλονίκης ήταν το ρέμα των Σαράντα Εκκλησιών, του Πεδίου Άρεως, της Τούμπας, του παλιού Κυβερνείου και του Ντεπώ. Σχεδόν όλα στο μεγαλύτερο τμήμα τους έχουν μπαζωθεί και δεν φαίνονται.

Ο τελευταίος προς τα ανατολικά ιστορικός χείμαρρος της πόλης, αυτός του Ντεπώ, ξεκινά από το κεραμοποιείο Αλλατίνη, διέρχεται από τις οδούς Μ. Ψελλού, Μερκουρίου, κατά το μήκος της οδού Ν. Τύπα και καταλήγει στη θάλασσα από τη νότια πλευρά του μύλου Αλλατίνη στην περιοχή του Ποσειδωνίου.

Το μόνο ανοιχτό τμήμα του, μια μικρή όαση με πλούσια βλάστηση, βρίσκεται δυτικά της αποθήκης των τραμ (Β. Όλγας) μέχρι τη διασταύρωση της Σοφούλη με τη Γ. Παπανδρέου όπου στη συνέχεια ξαναγίνεται υπόγειο μέχρι τη θάλασσα.

Τα δέντρα του ρέματος αυτού έχουν ταυτότητα και μπορείτε να τα γνωρίσετε διαβάζοντας τις πινακίδες που τοποθετήθηκαν.

Η Θεσσαλονίκη διασχίζεται από μεγάλα ρέματα;

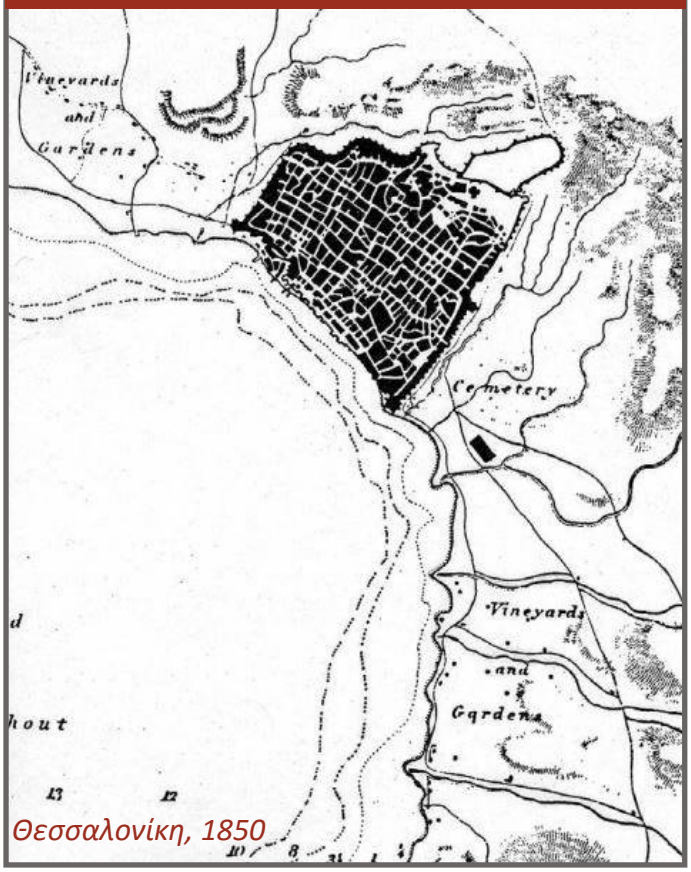

Θεσσαλονίκη, 1850

Γνωρίζετε ότι;

Στη Θεσσαλονίκη ζουν περισσότερα από 140 είδη πουλιών;

Η Θεσσαλονίκη αν και μεγαλούπολη ή καλύτερα τσιμεντούπολη αποτελεί για τα πουλιά σημαντικό πόλο έλξης.

Είναι πόλη παραλιακή και αποτελεί σταθμό ξεκούρασης στο μακρύ ταξίδι της μετανάστευσης. Γειτνιάζει με υγρότοπους διεθνούς σημασίας (Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα και λίμνες Κορώνεια – Βόλβη) αλλά και με τα δάση Σέιχ Σου και Χορτιάτη. Αλλά και στα πάρκα και στις πράσινες γωνιές της πόλης βρίσκουν χώρο για φώλιασμα και τροφή πολλοί μόνιμοι φτερωτοί κάτοικοί της. Έτσι ο τελικός αριθμός ειδών πουλιών που φιλοξενεί κατά καιρούς η πόλη ξεπερνά τα 140. Περισσότερα πό 60 είδη παρατηρούνται τακτικά, ενώ πάνω από 40 είδη φωλιάζουν κάθε χρόνο

Στη γειτονιά του Ντεπώ το σούρουπο Κάργιες, Σταχτοκουρούνες και ψαρόνια έρχονται κατά εκατοντάδες και κουρνιάζουν στα πανύψηλα πεύκα της βίλας Μορντώχ καθώς και στις κεραίες των γύρω πολυκατοικιών.

Στα δέντρα του Μύλου Αλλατίνη μπορεί να δει κανείς δεκάδες δεκαοχτούρες να κουρνιάζουν.

Κάποτε η Θεσσαλονίκη ήταν γεμάτη αηδόνια;

Πράγμα φυσικό, αφού ο τόπος ήταν γεμάτος ρέοντα ύδατα, τον ήχο των οποίων συναγωνίζεται σε ομορφιά, μέσα στην ησυχία της νύχτας, το αηδόνι! Ελάχιστα τοπία νερού σώζονται σήμερα, σε μικρές κρυφές γωνιές στην πόλη, τόσο πιεσμένα και εύθραυστα.

[Γνωρίζετε ότι;]

Το συγκρότημα Ουζιέλ είναι έργο του αρχιτέκτονα Ζακ Μοσέ;

Ένα συγκρότημα μονοκατοικιών που φέρνουν στο μυαλό εικόνες από αρχοντόσπιτα της παλιάς όμορφης Θεσσαλονίκης ή της επαρχίας μιας παλιότερης εποχής.

Ο οικισμός Ουζιέλ, αποτελεί ένα σπάνιο δείγμα διατηρητέου οργανωμένου οικισμού του μεσοπολέμου και διατηρεί την ποιότητα ζωής μίας «όασης» στην απέραντη τσιμεντούπολη, ενώ βρίσκεται μόλις λίγα χιλιόμετρα από το κέντρο της Θεσσαλονίκης.

Είναι ένα συγκρότημα 28 μικρών μονοκατοικιών οργανωμένων σε 8 οικιστικές μονάδες, οι οποίες κατασκευάστηκαν το 1927 από τον Δαβίδ Ουζιέλ, έναν από τους κύριους μετόχους της Εταιρείας Τροχιοδρόμων (τραμ) της Θεσσαλονίκης, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ζακ Μοσέ, πιθανόν για να στεγαστούν υπάλληλοι της εταιρείας.

Ο οικισμός έχει χαρακτηριστεί ως έργο τέχνης από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1985.

Το συγκρότημα Ουζιέλ είναι το μοναδικό δείγμα πολεοδομικής οργάνωσης που χρονολογείται αμέσως μετά την ανασυγκρότησή της πόλης της Θεσσαλονίκης που άρχισε το 1926.

[Γνωρίζετε ότι;]

Η αρχιτεκτονική της Βίλας Morpurgo είναι επηρεασμένη από την Art Nouveau.

Η Βίλα Morpurgo, χτίστηκε για την Ιταλίδα υπήκοο Φανή Morpurgo σύζυγο του γνωστού ναυτικού πράκτορα της Θεσσαλονίκης Moise Morpurgo.

Η βίλα, γνωστή στους Θεσσαλονικείς ως βίλα Ζαρντινίδη, κτίστηκε λίγο πριν το 1906 πίσω από την αποθήκη των τροχιοδρομικών, στο άμεσο περιβάλλον της Βίλας και των Μύλων Αλλατίνη.

Μετά τη Κατοχή και μέχρι το 1952 στο κτίσμα στεγάστηκε το ΠΙΚΠΑ και λειτουργούσαν σ' αυτό τα συσσίτιά του.

Το 1952 το κτίσμα αγοράζει ο Νικόλαος Ζαρντινίδης πολιτικός και βουλευτής Θεσσαλονίκης.

Για αρκετά χρόνια λειτούργησε ως Κέντρο Κέντρου Πολιτισμού και Τεχνών, έως ότου πρόσφατα έχει αλλάξει ιδιοκτήτη.

Τα διακοσμητικά στοιχεία του κτιρίου, το οποίο έχει σχεδιάσει ο αρχιτέκτονας Βιταλιάνο Ποζέλλι, είναι επηρεασμένα από την Art Nouveau, καλλιτεχνικό ρεύμα στο μεταίχμιο του εκλεκτικισμού και του ευρωπαϊκού μοντερνισμού. Τα παράθυρα πλαισιώνονται με φυτικά κοσμήματα ανάγλυφα από σοβά ή

χαραγμένα ξυλόγλυπτα στο τζαμιλίκι του ορόφου και στην πλάγια πλευρά.

Το κτίριο είναι χαρακτηρισμένο ως έργο τέχνης από το Υπουργείο Πολιτισμού από το 1985.

[Γνωρίζετε ότι;]

Η Βίλα Αλλατίνη υπήρξε φυλακή ενός σουλτάνου;

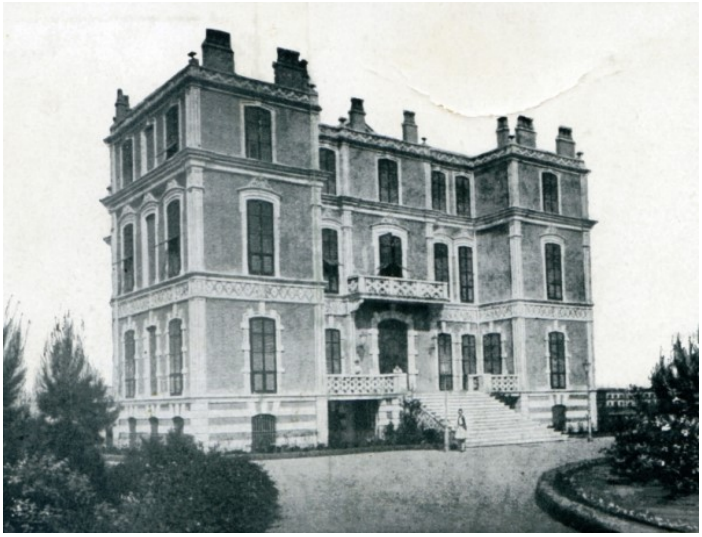

Στην περιοχή Ντεπώ μεταξύ της οδού Βασιλίσσης Όλγας και της σημερινής οδού Γ. Παπανδρέου (πρώην Ανθέων) βρίσκεται η τριώροφη Βίλα Αλλατίνη, έργο του Ιταλού αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλλι.

Χτίστηκε το 1888 σαν εξοχική κατοικία του ισπανοεβραϊκής καταγωγής Κάρολου Αλλατίνη, ιδιοκτήτη των Μύλων Αλλατίνη και συνεταίρου των ιδιοκτητών των γειτονικών οικιών Μορπούργο και Φερνάντες.

Από το 1909 μέχρι το 1912 χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία και φυλακή του σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ του Β' (1876-1918), που εκθρονίστηκε από τους Νεότουρκους μετά την επανάσταση του 1908. Ονομάστηκε Κόκκινος Σουλτάνος γιατί σχετίστηκε με τη γενοκτονία των Αρμενίων το 1906.

Το 1926 στέγασε το νεοϊδρυόμενο τότε Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, ενώ στον πόλεμο του '40-41 χρησιμοποιήθηκε σαν νοσοκομείο. Στον περιβάλλοντα χώρο της κατοικίας κατασκευάστηκαν κατά τον μεσοπόλεμο στρατιωτικά κτίρια του στρατοπέδου Φαρμάκη.

Σ΄ αυτό το στρατόπεδο τη δεκαετία του 1930 ήταν εγκατεστημένο το Τάγμα Τηλεγραφητών όπου υπηρέτησε τη θητεία του ο Βασίλης Τσιτσάνης και εκεί έγραψε μεταξύ άλλων και το ομώνυμο τραγούδι.

Μετά τους σεισμούς του 1978 και την επισκευή του, το κτίριο στέγασε τη Νομαρχία Θεσσαλονίκης και σήμερα στεγάζει τις υπηρεσίες της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

Η βίλα Αλλατίνη έχει χαρακτηρισθεί το 1977 ως έργο τέχνης από το Υπουργείο Πολιτισμού ενώ η προστασία με απόφαση του 1994 επεκτάθηκε στον κήπο και στα κτίσματα του αύλειου χώρου της.

Στο τάγμα τηλεγραφητών

Πέντε μήνες βρίσκουμαι μες στη Θεσσαλονίκη
Στο τάγμα τηλεγραφητών, εκεί που μου ανήκει
Ενόμισα πως θα 'μουνα παντοτινά πολίτης
Μα πήρα τον ασύρματο και έγινα προφήτης
Στον ώμο τον φορτώνουμε και στο Ντεπώ πηγαίνω
Κορίτσια της Καλαμαριάς - όλα τα ξετρελαίνω
Αριστοκράτισσες μικρές ζητάνε να με δούνε
Στο "Φλόκα" περιφέρουνται, για μένα συζητούνε
Τσιτσάνη ν' αντικρίσουνε, να παρηγορηθούνε

Μουσική/Στίχοι: Τσιτσάνης Βασίλης

ΒΙΛΑ ΑΛΛΑΤΙΝΙ

Εξοχικό σε ένα προάστιο, το τριαντάφυλλο γύρω σαν μπορντούρες,
Μεγάλος κήπος κυκλώνει το κοκέτικο σπίτι: ασφαλώς
Άνοιξη-καλοκαίρι θα 'ρχεται εδώ κάποιος αστός
Ν' αναπαυθεί από τον κάματο και τις σκοτούρες …

Όμως όχι, είναι κτισμένος ο περίβολος, και τα παράθυρα κλειστά.
Τούτη η βίλα είναι, σήμερα, μια φυλακή
Όπου νύχτα μέρα, περιπολώντας πιθαμή προς πιθαμή
Κάτω απ' τα ρόδινα ντουβάρια, ένας φρουρός αγρυπνά ….

Πίσω απ' τα παντζούρια, όπου τίποτα σχεδόν δε σαλεύει,
Κλεισμένος ο Κόκκινος Σουλτάνος—ποιος ξέρει τι πιστεύει
Και τι κάνει … Όμως, που και που, μια λάμψη απλώνεται,

Και λέν πως είναι ο Αβδούλ Χαμίτ που ξαγρυπνά,
Γιατί νομίζει, σα μισοκοιμάται, πως ακούει καθαρά
Τον ρόγχο των θανατωμένων μες τη νύχτα να υψώνεται

ΕΝΤΟΥΑΡΝΤ ΤΟΜΑΣ

Από την ανθολογία Αλλόγλωσσα Ποιήματα για τη Θεσσαλονίκη, δίγλωση έκδοση
Μετάφραση Σάκης Σερίφας, Κέδρος, Αθήνα 1997, σελ. 21

[Γνωρίζετε ότι;]

Η οδός Βασιλίσης Όλγας ήταν γνωστή και ως «Λεωφόρος Πύργων»;

Ο κεντρικός δρόμος της νεότερης νοτιοανατολικής συνοικίας του δήμου Θεσσαλονίκης που δημιουργήθηκε στα τέλη του 19ου αιώνα, η σημερινή οδός Βασιλίσσης Όλγας, χαράχτηκε το 1880. Διέσχιζε τη συνοικία που είχαν δημιουργήσει οι εύποροι Θεσσαλονικείς, τη συνοικία των Πύργων ή των Εξοχών όπως συνήθιζαν να ονομάζουν τη συνοικία Χαμιδιέ.

Στην Οδό Βασιλίσσης Όλγας, διατηρούνται ακόμη κάποια αρχοντικά ευπόρων Θεσσαλονικέων, τα οποία αποτελούσαν τις εξοχικές τους επαύλεις στις αρχές του 20ου αιώνα. Ο δρόμος που άκμασε στις αρχές του προηγούμενου αιώνα άρχισε να αλλάζει, όταν ξηλώθηκαν οι ράγες του τραμ μετά το 1954, ασφαλτοστρώθηκε και απέκτησε στο πέρασμα του χρόνου το σημερινό της πρόσωπο.

Η Θεσσαλονίκη είναι μια περιοχή με σημαντικά προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης ;

Όπως προκύπτει από τις μακροχρόνιες και συστηματικές μετρήσεις του Δημοτικού Δικτύου του τμήματος Περιβαλλοντικών Δράσεων του Δήμου Θεσσαλονίκης η πόλη της Θεσσαλονίκης είναι μια περιοχή με σημαντικά προβλήματα ατμοσφαιρικής ρύπανσης, με υπερβάσεις των θεσμοθετημένων ορίων από την Ε.Ε., κυρίως στις συγκεντρώσεις Αιωρούμενων Σωματιδίων (ΑΣ10, ΑΣ2,5), κατά τη χειμερινή περίοδο και φωτοχημικών ρύπων, κυρίως όζοντος (Ο3), κατά τη θερινή περίοδο. Τα προβλήματα αυτά, συνδέονται με τον προβληματικό πολεοδομικό ιστό (έλλειψη ανοικτών δημόσιων χώρων, στενοί δρόμοι), το τοπογραφικό ανάγλυφο της περιοχής, την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού, τη νοοτροπία της αυτοκίνησης, την έλλειψη θερμικής μόνωσης των κτιρίων, τη νοθεία των καυσίμων και τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες που δεν ευνοούν τη διασπορά των ρύπων (άπνοια, χαμηλές θερμοκρασιακές αναστροφές).

[Γνωρίζετε ότι;]

Η περιοχή Ντεπώ (Αποθήκη) πήρε το όνομά της από την αποθήκη των τραμ;

Το 1889 ανέλαβε η Βελγική «Εταιρεία Τροχιοδρόμου και Ηλεκτροφωτισμού» την κατασκευή και εκμετάλλευση του τροχιοδρόμου της Θεσσαλονίκης. Τα εγκαίνια του Ιππήλατου τραμ (κινούμενου σε σιδηροτροχιά) έγιναν το 1893. Το 1895, οπότε και κατασκευάστηκε γέφυρα στο ρέμα κοντά στη σημερινή στάση Γεωργίου, η γραμμή επεκτάθηκε έως το τέλος της λεωφόρου των Εξοχών.

Η αποθήκη των βαγονιών, οι στάβλοι και τα γραφεία, έργα του αρχιτέκτονα Pietro Arrigoni εγκαταστάθηκαν στο χώρο που από τότε ονομάστηκε Ντεπώ (Depot=αποθήκη), ονομασία που διατηρείται έως σήμερα. Το ιππήλατο τραμ αντικαταστάθηκε από ηλεκτροκίνητο τραμ όταν το 1907 κατασκευάστηκε και το 1908 λειτούργησε το πρώτο εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής στο διπλανό οικόπεδο. Εκτός από τα γραφεία στον ίδιο χώρο υπήρχαν εργαστήρια συντήρησης των τραμ και ένα μεγάλο υπόστεγο. Οι βασικές γραμμές του Τραμ ήταν: Ντεπώ – Πλατεία Ελευθερίας και Ντεπώ – Βαρδάρη.

Τα τραμ λειτούργησαν στη Θεσσαλονίκη μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1950, οπότε και καταργήθηκε το δίκτυο και οι εγκαταστάσεις τους, καθώς προκρίθηκε η λύση των λεωφορείων ως μέσου μαζικής μεταφοράς για τη Θεσσαλονίκη. Από τη δεκαετία του 1960 εκεί που ήταν το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής κατασκευάστηκε σχολικό συγκρότημα (14ο και 21ο Γυμνάσιο και Λύκειο). Την ίδια εποχή στον υπόλοιπο χώρο εγκαταστάθηκε η Υποδιεύθυνση Τεχνικών Εφαρμογών Β. Ελλάδος της ΕΛΑΣ.

Η παραλαβή του χώρου στις 17-10-2013 από το Δήμο Θεσσαλονίκης ανοίγει μια νέα περίοδο για το χώρο αυτό που είναι χαρακτηρισμένος από το 1985 ως σχολικό συγκρότημα. Τα κτίρια του συγκροτήματος της πρώην «Εταιρείας Τροχιοδρόμων & Ηλεκτροφωτισμού» προστατεύονται από το 1994 ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία.

[Γνωρίζετε ότι;]

Στη Βίλα Μπιάνκα ή (Casa Bianca) στεγάζεται η Δημοτική Πινακοθήκη;

Το οικόπεδο όπου κτίστηκε το υπέροχο αυτό κτίσμα της Ανατολικής περιοχής των Εξοχών αγοράστηκε το 1911 από τον πλούσιο επιχειρηματία Dino Fernandez – Diaz, ιταλό υπήκοο και μέλος της εβραϊκής κοινότητας της πόλης.

Σ' αυτό το οικόπεδο κτίστηκε το 1912 η γνωστή εξοχική έπαυλη σε σχέδια του αρχιτέκτονα Piero Arrigoni στην οποία ο ιδιοκτήτης έδωσε το όνομα της αγαπημένης του συζύγου Bianca Meyer (καθολική ελβετίδα) και την οποία –όπως λέγεται– της προσέφερε ως γαμήλιο δώρο.

Το κτίριο είναι χαρακτηριστικό δείγμα του αρχιτεκτονικού ρεύματος, του εκλεκτικισμού, που κυριάρχησε στη Θεσσαλονίκη στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου.

Με την Bianca ο Dino απέκτησε τρία παιδιά την Aline, τη Nina και τον Pierre και φαίνεται πως έζησαν πολύ όμορφες εποχές στο αρχοντικό. Διοργάνωναν λαμπρές εκδηλώσεις με καλεσμένους διακεκριμένους Θεσσαλονικείς μεταξύ των οποίων και ο τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος αλλά και ο βασιλιάς Γεωργίος Α΄.

Κατά τη δεκαετία του '60, στον όροφο της έπαυλης λειτούργησε νηπιαγωγείο και δημοτικό σχολείο.

Το 1965 η έπαυλη αγοράστηκε από τους Ν. και Γ. Τριάρχου και τους Σουζάνα και Σολομών Μαλλάχ.

Η Βίλα Μπιάνκα, αποκαταστάθηκε το 1997 στο πλαίσιο των έργων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης. Αποτελεί ιδιοκτησία του Δήμου Θεσσαλονίκης και χρησιμοποιείται ως χώρος πολιτισμού φιλοξενώντας εκθέσεις. Προστατεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού ωε έργο τέχνης με διαδοχικά διατάγματα από το 1976 – 1983 ενώ η προστασία επεκτάθηκε και στον περιβάλλοντα χώρο του κτίσματος το 1985.

[Γνωρίζετε ότι;]

Η Βίλα Μπιάνκα ή (Casa Bianca) συνδέεται με μια ιστορία έρωτα;

Αυτό που σημάδεψε το αρχοντικό και το συνέδεσε με την ιστορία της πόλης, ήταν η ρομαντική ιστορία της όμορφης Aline (κόρη του Dino Fernandez – Diaz) και του Αθηναίου ανθυπολοχαγού του ελληνικού στρατού Σπύρου Αλιμπέρτη (γόνου επιφανούς αθηναϊκής οικογένειας) αμέσως μετά την Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης. Μια μέρα ο Αλιμπέρτης γνώρισε στο βαγόνι ενός τραμ την Aline κι έτσι ερωτεύτηκαν παρά το ότι οι ερωτικοί δεσμοί μεταξύ Χριστιανών και Εβραίων δεν γίνονταν αποδεκτοί. Πολλοί προσπάθησαν να μεταπείσουν την Aline αλλά αυτή ήταν αμετάπειστη.

Οι πόρτες του αρχοντικού έκλεισαν για τον Αλιμπέρτη κι έτσι ο ίδιος αναγκάστηκε να κλέψει εκουσίως την αγαπημένη του μετά από ένα γράμμα που του έστειλε, γράφοντάς του πως μακριά του νιώθει θλίψη και πίκρα. Στη συνέχεια ο Αλιμπέρτης και η Aline παντρεύτηκαν σε Καθολική εκκλησία της Αθήνας (αφού πρώτα βαπτίστηκε χριστιανή) και εγκαταστάθηκαν εκεί.

Το γεγονός αυτό είχε κυριαρχήσει για πολύ καιρό στις διάφορες κοινωνικές συζητήσεις της εποχής στη Θεσσαλονίκη. Αργότερα ο Dino Fernandez συμβιβάστηκε με την επιλογή της θυγατέρας του και αποδέχτηκε το νεαρό ζευγάρι στη Θεσσαλονίκη. Το κλίμα όμως ήταν βαρύ και έφυγαν για το Παρίσι.

Η σύζυγος του Dino, Bianca Fernandez πέθανε στο Παρίσι το 1934 και δεν έμελλε να ζήσει τα επόμενα τραγικά χρόνια του πολέμου και της Κατοχής, που επακολούθησαν. Το 1941 η Κάζα Μπιάνκα επιτάχθηκε από τους Ιταλούς, στη συνέχεια από τους Γερμανούς και ο όροφος του κτιρίου χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία του Ιταλού προξένου. Όταν ξεκίνησαν οι διωγμοί των Εβραίων ο Ντίνο Φερνάντεζ μαζί με άλλα μέλη της οικογένειας του και με μέλη άλλων εβραϊκών οικογενειών της Θεσσαλονίκης διέφυγαν στην Ιταλία.

Το Σεπτέμβριο του 1943 εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς μαζί με άλλους Εβραίους ο Fernandez, ο γιός του Pierre, η γυναίκα του Liliane και τα τρία παιδιά τους

Η «Κάζα Μπιάνκα» επιτάχθηκε από τους κατακτητές και ο επάνω όροφος χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία του Ιταλού προξένου.

Μετά τον πόλεμο ο Σπύρος Αλιμπέρτης και η Aline επέστρεψαν φτωχοί πια στη Θεσσαλονίκη και βρήκαν τη Βίλα Μπιάνκα σε άθλια κατάσταση. Αναγκάστηκαν να μείνουν στο ισόγειο που δεν είχε υποστεί μεγάλες ζημίες. Η ζωή τους ήταν πλέον κλειστή και περιορισμένη μόνο σε δύο δωμάτια στο ισόγειο του άλλοτε λαμπρού αρχοντικού. Το ζευγάρι που με τον έρωτά του σημάδεψε μία ολόκληρη περίοδο της σύγχρονης Θεσσαλονίκης έφυγε από τη ζωή τη δεκαετία του 1960

[Γνωρίζετε ότι;]

Στη Βίλα Μορντώχ στεγάστηκε η Παιδούπολη Αγία Ειρήνη;

Η Βίλα Μορντώχ αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής, που χαρακτήριζε τους "πύργους" της οδού Βασιλίσσης Όλγας.

Χαρακτηριστική είναι η συνύπαρξη στοιχείων νεοκλασικών, αναγεννησιακών, baroque και art – nouveaux.

Ενδιαφέρων είναι ο εσωτερικός ζωγραφικός διάκοσμος. Η Βίλα Μορντώχ κτίστηκε σε σχέδια του γνωστού αρχιτέκτονα Ξ. Παιονίδη, το 1905 για τον τούρκο αξιωματούχο Σεϊφουλάχ Πασά.

Το 1923 το αγόρασε ο Σολομών Μορντώχ ο οποίος δε γύρισε ποτέ από το Άουσβιτς. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής χρησιμοποιήθηκε ως στρατώνας των Γερμανών και το 1944 του ΕΛΑΣ.

Στους χώρους της λειτούργησε η Παιδούπολη Αγία Ειρήνη (1947-1950) και φιλοξένησε 800 παιδιά.

Μετά τον Εμφύλιο αγοράστηκε από το ΙΚΑ και μέχρι το 1972 λειτούργησε ως πολυϊατρείο.

Σήμερα ανήκει στο Δήμο Θεσσαλονίκης και στεγάζει τη Διεύθυνση Πολιτισμού και το Ε' Δημοτικό διαμέρισμα του Δήμου Θεσσαλονίκης.